

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

ΕΝΩΠΙΟΝ: Δ. Κωνσταντίνου, Ε.Δ.

Αρ. Υπόθεσης: 4704/18

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

-εναντίον-

1. [REDACTED]
 2. [REDACTED]
- Κατηγορούμενοι

Ημερομηνία: 3 Νοεμβρίου, 2020

Εμφανίσεις:

Για Κατηγορούσα Αρχή: κος Δημοσθένους.

Για τον Κατηγορούμενο 1:κος Πολυχρόνης.

Για τον Κατηγορούμενο 2: κος Νεάρχου.

Κατηγορούμενος 2 παρών.

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην πιο πάνω υπόθεση οι κατηγορούμενοι αντιμετωπίζουν δυο κατηγορίες για παράβαση των άρθρων 210 και 236(ε) του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Τα αδικήματα τα οποία κατ' ισχυρισμό τους αποδίδονται είναι σχετιζόμενα με ένα τραγικό συμβάν, ήτοι το θάνατο του [REDACTED]

Πριν από την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας ο δικηγόρος του πρώτου κατηγορούμενου, με προφορικό αίτημα ζήτησε προδικαστικά την κατάργηση της διαδικασίας. Αυτό, γιατί είναι η θέση του ότι έγιναν δηλώσεις από αξιωματούχο και συγκεκριμένα από τον Υπουργό Υγείας, οι οποίες καταστρατήγησαν το τεκμήριο αθωότητας του πελάτη του. Την πιο πάνω θέση του την προωθεί

έχοντας ως έρεισμα την οδηγία 2016/343/ΕΕ, η οποία ενσωματώθηκε στην Ποινική Δικονομία, Κεφ. 155, με τα άρθρα 3Α μέχρι και 3Γ. Παραθέτω τα σχετικά αποσπάσματα από τα άρθρα 3Α και 3Β (το άρθρο 3Γ αναφέρεται στο δικαίωμα της σιωπής και δεν αφορά για σκοπούς της διαδικασίας αυτής):

«3Α. (1) Οποιοδήποτε πρόσωπο είναι ύποπτο ή κατηγορούμενο για τέλεση αξιόποινης πράξης, θεωρείται αθώο μέχρις ότου αποδειχτεί ένοχο σύμφωνα με νόμο.

(2) Οι διατάξεις του εδαφίου (1) του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται σε φυσικό πρόσωπο κατά την ποινική διαδικασία, από τη στιγμή κατά την οποία αυτό είναι ύποπτο ή κατηγορούμενο για τέλεση αξιόποινης πράξης, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας που συνίσταται στην έκδοση τελικής δικαστικής απόφασης.

3Β. (1) Τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (2), μέχρι την έκδοση τελικής απόφασης για την ενοχή ύποπτου ή κατηγορούμενου προσώπου, δεν επιτρέπεται σε δημόσια δήλωση δημόσιας αρχής και σε δικαστική απόφαση, με εξαίρεση τις τελικές δικαστικές αποφάσεις περί της ενοχής, το ύποπτο ή κατηγορούμενο πρόσωπο να αναφέρεται ως ένοχο.

(2)

(3) Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου-

«δημόσια αρχή» σημαίνει οποιαδήποτε από τα ακόλουθα πρόσωπα, αρχές ή δικαστήρια:

(α) Αστυνομικές αρχές και πρόσωπα που διεξάγουν ανακρίσεις·

(β) δικαστήριο που ασκεί ποινική δικαιοδοσία· και

(γ) οποιοδήποτε κρατικό αξιωματούχο·

«αξιωματούχος» σημαίνει πρόσωπο το οποίο αναλαμβάνει ή ανέλαβε οποιοδήποτε λειτούργημα, αξίωμα ή θέση·

«δημόσια δήλωση δημόσιας αρχής» σημαίνει οποιαδήποτε δημόσια δήλωση που αναφέρεται σε ύποπτο ή κατηγορούμενο πρόσωπο ως ένοχο και η οποία προέρχεται από δημόσια αρχή ως ορίζεται στο παρόν άρθρο·

«λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση» σημαίνει οποιοδήποτε λειτούργημα ή αξίωμα ή θέση για τα οποία ο μισθός ή η αντιμισθία ή η αποζημίωση ή η χορηγία καταβάλλεται από τη Δημοκρατία ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή οργανισμό δημοσίου δικαίου, και περιλαμβάνει-

(α).....,

(ια) Υπουργό,

(ιβ)

Προς επίρρωση του επιχειρήματος του και με τη σύμφωνη γνώμη της Κατηγορούσας Αρχής, αναπαράχθηκαν εντός της αίθουσας του Δκαστηρίου, δηλώσεις του Υπουργού Υγείας, ημερομηνίας 12/5/2018, που έγιναν στον τηλεοπτικό σταθμό «Alpha». Συγκεκριμένα, μεταφέροντας αυτούσια τα λόγια του, είπε τα ακόλουθα:

«Δεν θα ανεχθώ καμία προσπάθεια ή καμία νήξη ότι έχει σχέση να κάμει είτε με πιθανή υποστελέκωση ή με την κατάσταση που επικρατεί στις Πρώτες Βοήθειες. Εχθές ο άτυχος νεαρός όταν μετέβησε εξετάστηκε αμέσως, υπήρχαν δύο γιατροί, τρεις ακτινολόγοι, δεν υπήρχε οποιοδήποτε πρόβλημα και αν προέκυψε κάτι, μάλλον είναι από ιατρική αμέλεια και μόνο και οποιαδήποτε προσπάθεια να επιρρίψουμε ευθύνες για αυτό το γεγονός σε οτιδήποτε άλλο είναι τουλάχιστον ατυχέστατο. Και εξού πήρα αμέσως τη Γενική Διευθύντρια τηλέφωνο και της ανέθεσα την ευθύνη να διεξάγει έρευνα, άμεσα έρευνα με την εντολή να μεταβεί αμέσως στη Λάρνακα για συλλογή όλων των στοιχείων. Ο λόγος που ζήτησα να μεταβεί άμεσα στη Λάρνακα χθες, όπως αντιλαμβάνεστε ήταν και για να αποφύγουμε τυχόν συμβάντα όπου κάποια στοιχεία μπορεί να εξαφανιστούν ή να μην μπορούμε να τα βρούμε».

Είναι η θέση του δικηγόρου του κατηγορουμένου 1 πως οι πιο πάνω δηλώσεις, οι οποίες απογύμνωσαν τους κατηγορούμενους από το Τεκμήριο της αθωότητας, είναι κατά παράβαση της 2016/343/ΕΕ και επομένως η διαδικασία πάσχει εν τη γενέσει της και θα πρέπει να ανασταλεί. Εξηγεί ότι αν και η επίδικη οδηγία δεν αναφέρει θεραπεία σε περίπτωση παράβασης της, η θέση του είναι ότι ως θεραπεία θα πρέπει να είναι ο τερματισμός της «μολυσμένης» διαδικασίας. Τέλος, υποδεικνύει ότι αν και η πιο πάνω τροποποίηση του Κεφ. 155 (η οποία έγινε στις 25/7/2018) δεν ίσχυε το επίδικο χρονικό διάστημα των δηλώσεων (11/5/2018), επειδή το χρονικό διάστημα το οποίο έπρεπε να ενσωματωθεί η οδηγία στο εθνικό δίκαιο έληγε την 1/4/2018,

ακόμα και παρά την έλλειψη οποιαδήποτε νομοθετικής ρύθμισης η οδηγία αυτή είχε εφαρμογή.

Στον αντίποδα ο δικηγόρος της Κατηγορούσας Αρχής ισχυρίζεται ότι το επιχείρημα όπως το προβάλλει ο δικηγόρος της Υπεράσπισης είναι συγκαλυμμένο επιχείρημα για κατάχρηση και για μη δίκαιη δίκη, ζητήματα τα οποία εξετάζονται εντός του πλαισίου της διαδικασίας και όχι εκτός αυτής. Περαιτέρω, υποδεικνύει ότι κατά το χρονικό διάστημα των δηλώσεων η εν λόγω τροποποίηση του Κεφ. 155 δεν ήταν σε ισχύ.

Σύμφωνα με το άρθρο 288 (πρώην άρθρο 249 της ΣΕΚ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

«Άρθρο 288

(πρώην άρθρο 249 της ΣΕΚ)

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τα θεσμικά όργανα θεσπίζουν κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες.

Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς.

Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν δεσμεύουν.»

Το πιο πάνω άρθρο αναλύεται και ερμηνεύεται στον επίσημο ιστότοπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3A11452_7. Παραθέτω αμέσως πιο κάτω το σχετικό απόσπασμα αναφορικά με τη διαδικασία ενσωμάτωσης οδηγίας:

«Η οδηγία ανήκει στο παράγωγο δίκαιο της ΕΕ. Επομένως, εγκρίνεται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ βάσει των ιδρυτικών συνθηκών. Από τη στιγμή που εγκρίνεται σε επίπεδο ΕΕ ενσωματώνεται ή μεταφέρεται στο εθνικό δίκαιο από τις χώρες της ΕΕ και αποκτά αξία νόμου στις χώρες τους.

.....
.....
.....
Ωστόσο, η οδηγία διαφέρει από έναν κανονισμό ή από μια απόφαση:

- σε αντίθεση με τον κανονισμό που, αφού τεθεί σε ισχύ, εφαρμόζεται στο εθνικό δίκαιο των χωρών της ΕΕ, η οδηγία **δεν έχει άμεση εφαρμογή** στις χώρες της ΕΕ. Πρέπει πρώτα να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, πριν εφαρμοστεί σε κάθε χώρα της ΕΕ·
- σε αντίθεση με την απόφαση, η οδηγία αποτελεί κείμενο **με γενική ισχύ που απευθύνεται σε όλες τις χώρες της ΕΕ**.

.....
Υποχρεωτική μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

Για να ισχύσει μια οδηγία σε εθνικό επίπεδο, οι χώρες της ΕΕ πρέπει να εγκρίνουν νόμο για τη μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο. Αυτό το εθνικό μέτρο οφείλει να επιτύχει τους στόχους που ορίζονται στην οδηγία. Οι εθνικές αρχές οφείλουν να κοινοποιούν αυτά τα μέτρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η μεταφορά μιας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πρέπει να πραγματοποιείται εντός της προθεσμίας που καθορίζεται κατά την έκδοσή της (συνήθως εντός 2 ετών).

Σε περίπτωση που μια χώρα δεν μεταφέρει μια οδηγία στο εθνικό της δίκαιο, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει και να προσφύγει εναντίον αυτής της χώρας στο Δικαστήριο της ΕΕ (η μη εκτέλεση της δικαστικής απόφασης στην περίπτωση αυτή μπορεί να επιφέρει νέα καταδίκη, η οποία μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμων).

Προστασία ατόμων στην περίπτωση εσφαλμένης μεταφοράς οδηγιών

Κατ' αρχήν, η οδηγία τίθεται ισχύ μόνον αφού μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οδηγία που δεν έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο μπορεί να παράγει άμεσα ορισμένα αποτελέσματα, όταν:

- η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο δεν πραγματοποιήθηκε ή πραγματοποιήθηκε εσφαλμένα·
- οι διατάξεις της οδηγίας έχουν διατυπωθεί άνευ όρων και είναι αρκούντως σαφείς και ακριβείς·
- οι όροι της οδηγίας παρέχουν δικαιώματα σε ιδιώτες.

Όταν πληρούνται αυτοί οι όροι, τα άτομα μπορούν να επικαλεστούν την οδηγία κατά μιας χώρας της ΕΕ ενώπιον των δικαστηρίων. Ωστόσο, εάν μια οδηγία δεν έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, οι ιδιώτες δεν μπορούν να την επικαλεστούν για υποβολή αξιώσεων κατά άλλων ιδιωτών σχετικά με το άμεσο αποτέλεσμά της (βλέπε απόφαση στην υπόθεση C-91/92 Paola Faccini Dori κατά Recreb Srl).

Επίσης, το Δικαστήριο παρέχει, υπό ορισμένους όρους, στους ιδιώτες τη δυνατότητα αποζημίωσης σε περίπτωση εσφαλμένης ή υπερήμερης μεταφοράς οδηγιών (βλέπε απόφαση στις υποθέσεις C-6/90 και C-9/90 Francovich και Bonifaci).»

Είναι επομένως ξεκάθαρο, πιστεύω, από το πιο πάνω απόσπασμα ότι σε περίπτωση μη έγκαιρης μεταφοράς οδηγίας σε εθνικό επίπεδο, η Οδηγία αποτελεί νομικό προηγούμενο επί του οποίου μπορούν να βασιστούν άτομα αλλά μόνο σε υποθέσεις ενάντια στο κράτος ή σε εκπροσώπους του κράτους κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις.

Στο σύγγραμμα **Paul Craig Grainne De Burca. EU LAW**, στη σελίδα 115, σε σχέση με το ζήτημα της άμεσης εφαρμογής οδηγίας, καταγράφονται τα ακόλουθα:

“The force of directives has been increased by ECJ decisions. The Court held that directives have direct effect, enabling individuals to rely on them, at least in actions against the State, and that a Member State can be liable in damages for non-implementation of a directive.”

Στην υπό εξέταση περίπτωση, είναι κοινή θέση ότι η οδηγία μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο καθυστερημένα. Την καθυστερημένη υιοθέτησή της, θα μπορούσε να την επικαλεστεί ο κατηγορούμενος προκειμένου να αποδείξει ζημία.

Αναδρομή στο προοίμιο της οδηγίας 2016/343/ΕΕ, δείχνει ότι εκείνο που επιχειρεί να διαφυλάξει και να διασφαλίσει είναι τη δίκαιη δίκη ύποπτου ή κατηγορουμένου και για αυτό κρίνεται αναγκαία την καθολική απαγόρευση δηλώσεων σε μια εποχή στην οποία η χρήση μέσων μαζικής επικοινωνίας και μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι ιδιαίτερα διευρυμένη. Η οδηγία παρέχει περαιτέρω προστασία εξειδικεύοντας επακριβώς πράξεις οι οποίες δυνητικά ενδέχεται να βλάψουν ύποπτο ή κατηγορούμενο αποστερώντας του πιθανώς το δικαίωμα για δίκαιη δίκη. Είναι εντός αυτού του πλαισίου που κινείται η οδηγία 2016/343/ΕΕ. Κάθε κράτος μέλος με τους μηχανισμούς του εξετάζει εάν υπάρχουν τέτοιες παραβιάσεις και τις αντιμετωπίζει εντός του συστήματός του και με το δικό του τρόπο. Παραθέτω πιο κάτω το

ακόλουθο σχετικό απόσπασμα από το προοίμιο της εν λόγω οδηγίας:

«(1) Η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο Χάρτης), στο άρθρο 6 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), στο άρθρο 14 του διεθνούς συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) και στο άρθρο 11 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

(9) Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να ενισχυθεί το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων για ορισμένες πτυχές του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη.

Η ενδεχόμενη θεραπεία ως το προοίμιο της οδηγίας είναι:

«(44) Σύμφωνα με την αρχή της αποτελεσματικότητας του ενωσιακού δικαίου, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίζουν επαρκή και αποτελεσματικά μέσα ένδικης προστασίας σε περίπτωση παραβίασης δικαιώματος που παρέχεται στους πολίτες βάσει του δικαίου της Ένωσης. Ένα αποτελεσματικό μέσο ένδικης προστασίας, που είναι διαθέσιμο σε περίπτωση παραβίασης οποιουδήποτε από τα δικαιώματα που ορίζονται στην παρούσα οδηγία, θα πρέπει στο μέτρο του δυνατού να έχει ως αποτέλεσμα την επαναφορά του υπόπτου ή κατηγορουμένου στη θέση που θα είχε εάν δεν είχαν παραβιαστεί τα δικαιώματά του, προκειμένου να διαφυλαχτεί το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και τα δικαιώματα της υπεράσπισης.»

Σε σχέση με το πιο πάνω απόσπασμα περιπτώ να επισημάνω το αυτονόητο ότι, τα Δικαστήρια αποτελούνται από επαγγελματίες Δικαστές οι οποίοι σέβονται το Σύνταγμα, το Νόμο και σαφέστατα διαφυλάττει τα θεμελιώδη δικαιώματα του κάθε πολίτη οποίος έρχεται ενώπιόν τους. Το τεκμήριο αθωότητας κάθε κατηγορουμένου είναι δεδομένο και αδιαπραγμάτευτο.

Το διακύβευμα επομένως είναι η κατοχύρωση διεξαγωγής δίκαιης δίκης, έτσι με δεδομένη τη διεξαγωγή ποινικών διαδικασιών εντός ορθού και δίκαιου θεσμικού πλαισίου διασφαλίζεται αυτόματα οι αποφάσεις γίνονται σεβαστές και αμοιβαία εκτελεστές εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σχετική είναι η παράγραφος 45 από το προοίμιο της 2016/343/ΕΕ:

«Με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων και κατηγορουμένων η παρούσα οδηγία έχει σκοπό

να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα συστήματα απονομής ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών και, ως εκ τούτου, να συμβάλει στη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. Οι κοινοί αυτοί ελάχιστοι κανόνες δύναται να άρουν επίσης τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών στην επικράτεια όλων των κρατών μελών.»

Ξεκάθαρο είναι, πιστεύω, ότι, η άμεση εφαρμογή οδηγίας, χωρίς να προηγηθεί νομοθετική ρύθμιση ενσωμάτωσής της σε εθνικό επίπεδο δεν είναι εκ των ων ουκ άνευ, αλλά προϋποθέτει τη συνδρομή συγκεκριμένων παραμέτρων. Όμως, για λόγους που θα καταστούν σαφείς πιο κάτω η δυνατότητα άμεσης εφαρμογής (επομένως δεν χρειαζόταν εγχώρια νομοθετική ρύθμιση τη μέρα των επίδικων δηλώσεων) ή όχι της οδηγίας 2016/343/ΕΕ δεν είναι καταλυτικός παράγοντας προκειμένου να αποφανθώ επί της αίτησης του δικηγόρου του κατηγορουμένου 1.

Εξηγώ σε σχέση με το πιο πάνω. Από όσα έχουν ήδη παρατεθεί, αβίαστα συνάγεται ότι η εν λόγω οδηγία εκείνο που επιχειρεί να διασφαλίσει είναι τη δίκαιη δίκη. Περισσότερο να επισημάνω ότι η δίκαιη δίκη κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα άλλα περαιτέρω η πλούσια, ομολογουμένως επί του θέματος, νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, έχει καθορίσει και θεσπίσει αρχές και παραμέτρους σε σχέση με το δικαίωμα για δίκαιη δίκη και πως το δικαίωμα αυτό ενδέχεται να επηρεάζεται από δημοσιεύματα, δηλώσεις κοκ τα οποία δυνατόν να μη συνάδουν με το δεδομένο τεκμήριο αθώοτητας.

Περαιτέρω, είναι αυτονόητο ότι είτε με την τροποποίηση του Νόμου είτε με αυτόματη ενσωμάτωση της οδηγίας ή όχι, μεταξύ άλλων, ό,τι επιχειρείται να διασφαλιστεί είναι η δίκαιη δίκη του κατηγορουμένου συναρτώμενη υπό το πρίσμα της διαφύλαξης του τεκμηρίου της αθώοτητας μέχρι και το τέλος της διαδικασίας, προστατεύοντας, μεταξύ άλλων, κάθε κατηγορούμενο από δηλώσεις οι οποίες ενδεχομένως να παρακάμψουν το τεκμήριο αυτό.

Οι πρόνοιες του επίδικου άρθρου έχουν καταγραφεί πιο πάνω και είναι σαφείς.

Επίσης, οι δηλώσεις του Υπουργού έχουν καταγραφεί. Κρίνω σκόπιμο για λόγους που θα καταστούν ξεκάθαροι πιο κάτω, να μην προβώ στον οποιοδήποτε σχολιασμό, χαρακτηρισμό ή να ασχοληθώ δικανικά ή αξιολογικά ή ουσιαστικά ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο στο στάδιο αυτό με τις εν λόγω δηλώσεις.

Το τεκμήριο της αθωότητας δεν είναι τεκμήριο το οποίο ενσωματώθηκε στο δικαϊκό μας σύστημα με την εν λόγω οδηγία και την τροποποίηση του ΚΕΦ.155 που ακολούθησε. Το τεκμήριο της αθωότητας είναι αδιαπραγμάτευτο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Από τη θέσπιση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το τεκμήριο της αθωότητας κατοχυρώνεται στο άρθρο 12.4.

Το φαινόμενο να γίνονται δηλώσεις είτε θεμιτού είτε όχι περιεχομένου μετά την τέλεση αδικήματος, κατά τη διερεύνηση ή και εκκρεμούσης της δικαστικής διαδικασίας είναι κάτι το οποίο έχει τύχει πολλές φορές στο παρελθόν και το Ανώτατο Δικαστήριο έχει καθορίσει κατευθυντήριες και παραμέτρους που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να συνυπολογίζονται. Τέτοια φαινόμενα και τέτοια ζητήματα συναρτώνται, εξετάζονται και σταθμίζονται πάντοτε σε συσχετισμό και αντιστοιχία με το, επίσης συνταγματικό, δικαίωμα κάθε κατηγορούμενου για δίκαιη δίκη.

Είναι ξεκάθαρη σταθερή και αυστηρή η θέση της νομολογίας ότι το δικαίωμα για δίκαιη δίκη εξετάζεται εντός του πλαισίου της Δίκης και όχι καταργώντας την. Παραθέτω πιο κάτω ενδεικτικές αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου και τα σχετικά αποσπάσματα:

Ακριβώς επί του υπό εξέταση σημείου, απασχολήθηκε η ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση **Αστυνομία v. Φάντη και Άλλων (1994) 2 Α.Α.Δ. 160**. Στην εν λόγω απόφαση το Ανώτατο Δικαστήριο, κατά πλειοψηφεία **απάντησε αρνητικά** όταν κλήθηκε να απαντήσει στο:

«Νομικό ερώτημα το οποίο επιφυλάχθηκε για γνωμοδότηση από το Ανώτατο Δικαστήριο ύστερα από αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα, με βάση το Άρθρο 148 του Περί Ποινικής Δικονομίας Νόμου, μεταξύ άλλων, κατά πόσον το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία, προτού αναγνωσθεί το κατηγορητήριο στους

κατηγορουμένους να εξετάσει παράπονο των κατηγορουμένων ότι υπήρξε παραβίαση του συνταγματικού δικαιώματος τους για δίκαιη και αμερόληπτη δίκη.»

Σε συνέχεια των πιο πάνω, ακολουθεί η απόφαση στην **Alexander Valentinovich Bodrov (Αρ. 1), (1996) 1 Α.Α.Δ. 781**, ως ακολούθως:

«Θα ήθελα εδώ να καταγράψω μερικές θεωρητικές σκέψεις που άπτονται όμως της υπόθεσης και αφορούν την κατάχρηση διαδικασίας. Ιδιαίτερα επειδή η υπόθεση δεν συζητήθηκε από το δικηγόρο του αιτητή υπό το πρίσμα οποιουδήποτε δικαστικών προηγούμενων. Ούτε απασχόλησε το ερώτημα κατά πόσο το ενδεδειγμένο ένδικο μέσο για την πρόωξη θεραπείας στις περιπτώσεις κατάχρησης διαδικασίας είναι τα διατάγματα την έκδοση των οποίων επιζητεί τώρα ο Αιτητής.

Η κατάχρηση διαδικασίας απασχόλησε τα τελευταία χρόνια την αγγλική νομολογία, που είχε στο πεδίο αυτό μια ραγδαία εξέλιξη. Αναγνωρίστηκε από τα αγγλικά δικαστήρια πως η διαδικασία για αναστολή της διαδικασίας (*stay of proceedings*) ασκείται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Έχουν μέχρι τώρα εκδηλωθεί - και καθιερωθεί - δύο βασικές τάσεις (α) όπου υπάρχει καθυστέρηση των διωκτικών αρχών στην προσαγωγή κατηγορουμένου στη Δικαιοσύνη για την οποία δεν ευθύνεται ή δεν έχει συμβάλει το κατηγορούμενο πρόσωπο και (β) στην περίπτωση που είναι αδύνατη η διεξαγωγή δίκαιης δίκης: βλ. *R. v. Beckford* (1995) *Crim.L.R.* 712. Όμως η κατάχρηση μπορεί να προσλάβει και άλλες μορφές: *R. v. Heston-Francois* (1984) 1 *Q.B.* 278. Είναι όμως σωστό να λεχθεί ότι η συνηθέστερη μορφή είναι εκείνη της καθυστέρησης που μπορεί να σημειωθεί από τη διάπραξη αδικήματος μέχρι την έναρξη της δίκης.

Τα κυπριακά δικαστήρια αντιμετώπισαν επίσης το ίδιο πρόβλημα, αλλά όχι σε τόσο μεγάλη έκταση. Κυρίως εμφανίστηκε από τη δικονομική του πλευρά. Είσι στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο νομικό ερώτημα αρ. 290 Αστυνομία *v.* Ακη Φάντη κ.α. ημερ. 17.10.1994 έγινε δεκτό ότι θέμα συσχετιζόμενο με τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης μπορεί να αποτελέσει επίδικο θέμα της δίκης "όπως επιτρέπει ο Νόμος και το Σύνταγμα" (απόφαση πλειοψηφίας). Ενώ η μειοψηφία έκρινε ότι ήταν δυνατό να εγερθεί και αποφασιστεί πριν ακόμη απαγγελθεί η κατηγορία. Ας σημειωθεί ότι η πλειοψηφία του Δικαστηρίου δεν αποδέχθηκε την πρόταση ότι δυσμενή για τον κατηγορούμενο δημοσιεύματα προ της δίκης είναι δυνατό εκ προοιμίου να οδηγήσουν σε ακύρωση του κατηγορητηρίου, δεδομένου ότι η ακροαματική διαδικασία διεξάγεται από επαγγελματίες δικαστές χωρίς τη συμμετοχή ενόρκων. Βλέπε επίσης *Δημοκρατία v. Alan Carl Ford* κ.α Νομικά ερωτήματα αρ. 305 και 306 ημερ. 11.7.1995, στην οποία γίνεται αναφορά και στην υπόθεση Φάντη ανωτέρω. Σημασία για την κρινόμενη υπόθεση έχει το παρακάτω μέρος της γνωμάτευσης του Ανωτάτου Δικαστηρίου:

"Τα δικαιώματα του κατηγορούμενου για δίκαιη δίκη συναρτώνται με τη διεξαγωγή της δίκης. Παραβίαση τους δε συνεπάγεται, είτε τη διαγραφή της ποινικής ευθύνης του κατηγορουμένου, ή την κατάργηση της δίκης."

Η πιο πάνω αρχή, επαναλήφθηκε ακολούθως, στην **ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΑΦΟΡΩΣΙ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΑΡΤΕΜΗ, Πολιτική Αίτηση αρ. 82/15, 7/7/2015 :**

«Σύμφωνα με αυτή, οι αποφάσεις στην **Αστυνομία v. Φάντη και Άλλου (1994) 2 ΑΑΔ 160** και **Δημοκρατία v. Ηρακλέους (1994) 2 ΑΑΔ 225** δεν υποστηρίζουν την αρχή ότι ισχυρισμοί για την παραβίαση των συνταγματικών δικαιωμάτων του κατηγορούμενου εξετάζονται, ανεξάρτητα από τη φύση και την εμβέλειά τους, σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης ήθελε κρίνει πρόσφορο το εκδικάζου την ποινική υπόθεση δικαστήριο. Ο λόγος της **Φάντη (απόφαση πλειοψηφίας)** είναι ότι τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το Άρθρο 30.3 του Συντάγματος είναι συνυφασμένα με τη διεξαγωγή της δίκης και όχι με την κατάργησή της.»

Τέλος, απόλυτα σχετικό και ενδεικτικό για το πως το Δικαστήριο οφείλει να εξετάζει τέτοια ζητήματα είναι και το ακόλουθο απόσπασμα από την **Γενικός Εισαγγελέας v. Ευσταθίου (2010) 2 Α.Α.Δ. 94**

«Το Κακουργιοδικείο έκρινε πως εξ αιτίας των δυσμενών δημοσιευμάτων η δίκη δεν ήταν δίκαιη, την ίδια στιγμή που στη βάση των σκέψεων του επί της μαρτυρίας, οι κατηγορούμενοι δικαιούνταν να αθωωθούν επί της ουσίας. Δεν χρειάζεται, όμως, να σταθούμε σ' αυτό, αλλά σημειώνουμε την ανεξαρτησία της σκέψης την οποία, ως όφειλε, επέδειξε το Κακουργιοδικείο, αφού έκρινε στη βάση των δικών του αποτιμήσεων, αντίθετα προς ό,τι φαινόταν να είναι το δημοφιλές. Ήδη, με την ενδιάμεση απόφαση που εκδώσαμε, που αφορούσε και στην εισήγηση πως η εκδίκαση της έφεσης δεν θα ήταν δίκαιη, επιβεβαιώσαμε τη νομολογία μας πως στο νομικό μας σύστημα δεν νοείται κατάργηση ή μη διεξαγωγή της δίκης λόγω δυσμενών δημοσιευμάτων, αυτοτελώς. Δεν θα επαναλάβουμε, βεβαίως, τα ίδια αλλά σημειώνουμε το ουσιώδες πως τα δυσμενή δημοσιεύματα είναι δυνατό να έχουν επίδραση στη δίκαιη δίκη ανάλογα με τη συγκεκριμένη επίδρασή τους στο πλαίσιο της δίκης που καθηκόντως διεξάγεται. Εν προκειμένω όμως, όπως προκύπτει και από το απόσπασμα από την απόφαση του Κακουργιοδικείου που προηγουμένως παραθέσαμε, δεν ήταν με αναφορά σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη ουσιώδη επίδραση που κρίθηκε πως η δίκη δεν ήταν δίκαιη. Κρίθηκε πως η δίκη δεν ήταν δίκαιη γενικώς ως εάν να ήταν παραδεκτό, ως θέμα αρχής, πως, ανεξάρτητα από τέτοια επίδραση, η έκταση και το περιεχόμενο δυσμενών δημοσιευμάτων καθιστούν αυτοτελώς τη δίκη μη δίκαιη. Καταλήγουμε, επομένως, πως ήταν νομικά λανθασμένη αυτή η προσέγγιση του Κακουργιοδικείου.»

Τα πιο πάνω σφραγίζουν και την τύχη του αιτήματος του δικηγόρου του κατηγορουμένου 1. Σε κάθε περίπτωση, οφείλω να επισημάνω ότι δεν διαφεύγει την προσοχή μου πως, ό,τι έχει τεθεί ενώπιον ως επιχείρημα για παραβίαση της οδηγίας 2016/343/ΕΕ, των άρθρων 3Α μέχρι και 3Γ του Κεφ.155 είναι δηλώσεις του Υπουργού Υγείας στο κανάλι «Alpha». Δεν μπορώ να γνωρίζω την έκταση των δημοσιευμάτων, την ακροαματικότητα του συγκεκριμένου καναλιού και άλλους παρεμφερείς αλλά εξίσου σημαντικούς παράγοντες έτσι ώστε να προχωρήσω και σε ευρήματα με την έκθεση στην οποία έχουν τεθεί οι κατηγορούμενοι από τις εν λόγω δηλώσεις. Τα πιο πάνω τα αναφέρω χωρίς να παραγνωρίζω ότι η απαγόρευση που έχει θέσει οδηγία είναι απόλυτη χωρίς να διαχωρίζει που γίνονται οι δηλώσεις και εάν απαιτείται συχνότητα ή όχι. Όμως, εφόσον σκοπός είναι η δίκαιη δίκη και η όσο το δυνατόν λιγότερη έκθεση υπόπτων και κατηγορουμένων, εκείνο το οποίο αντιλαμβάνομαι είναι κάθε κατ' ισχυρισμό παράβαση θα πρέπει να εξετάζεται και να διαβαθμίζεται.

Το αίτημα για αναστολή και ή άλλως πως κατάργηση της διαδικασίας σε προδικαστικό στάδιο, απορρίπτεται.

(Υπ)

Δ. Κωνσταντίνου, Ε.Δ.

Πιστόν Αντίγραφο

Πρωτοκολλητής